

ในการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพบริบทพื้นฐาน พัฒนาการ การจัดการ และวิธีการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ท่องเที่ยว รวมทั้งความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อวิเคราะห์เสนอแนะแนวทางและวิธีการจัดการที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมจากข้อมูลจากภาคสนามในพื้นที่บ้านปราสาท และจากประชากร จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผู้นำในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน บุคคลทั่วไป หรือ บุคคลจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักในหมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่ม แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม กล้องถ่ายรูปและเทปบันทึกเสียง และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows คำนวณค่าสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. พัฒนาการของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท มีวิวัฒนาการ และสั่งสมประสบการณ์การจัดการ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคเริ่มต้นการพัฒนาไปสู่การเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน 2) ช่วงการค้นพบซากโบราณวัตถุและการพัฒนาชุมชน ไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ช่วงการเริ่มนำการจัดการมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจนถึงปัจจุบันที่มีการวางแผน เป็นยุคที่มีกฎระเบียบการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

2. ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาทในปัจจุบัน ประกอบด้วย องค์ประกอบ 2 ส่วนคือ ส่วนที่ หนึ่ง เป็นการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานรัฐ และองค์กรการพัฒนา สอง เป็นหน่วยงานภายในชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการ แหล่งที่พักชุมชนบ้านปราสาท และกลุ่มเครือข่ายอาชีพหรือศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นบุคคลภายในหมู่บ้าน จะแบ่งแยกหน้าที่รับผิดชอบและการจัดการ เป็นกลุ่มการทำงานด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนกัน และกัน ผลจากการศึกษา พบว่า สามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ดีตามศักยภาพของชุมชน

3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าชุมชนสามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดีตาม ศักยภาพของชุมชน แต่จะต้องดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีๆ และวิถีการดำรงชีวิตในรูปแบบ ที่ได้สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษให้คงอยู่ มีการถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานและต้องการให้มีการ พัฒนาปรับปรุงการจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

4. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แต่ยังคงต้องการที่จะให้มีการ ปรับปรุงการให้บริการของชุมชนในจุดต่างๆ ให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น

5. แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่เหมาะสมคือ ควรจัดทำแผนกลยุทธ์ หรือแผนการ ท่องเที่ยวประจำปี ควรจัดทำคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยวและคณะกรรมการชุมชน ควรมีการจัดเวที สัมมนา เพื่อประชุมสรุปผลงาน และทำการประเมินผลงานอย่างจริงจังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรมี การพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการมอบหมายงาน โครงการในด้านประชาสัมพันธ์และ การตลาดให้มีความชัดเจน มีการจัดการแก้ไขปัญหาในระยะยาว รวมทั้งพัฒนาการประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มต่างๆและหาตลาดรองรับสินค้าของชุมชนให้เพียงพอ และจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้ มี ความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์มากขึ้น โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านปราสาทให้ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาสู่รุ่นหลัง

This research aims to study the basic principles of, development, management and implementation of community-based tourism management, opinions of relevant parties toward tourism areas including tourist satisfaction toward the tourism management by Ban Prasat Community, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province, and to propose recommendations and management for developing community-based tourism management. This research is both the quantitative and qualitative. The field data was collected from Ban Prasat Community and from 4 subgroups of the population specifically; people in the community, community leaders involving in tourism activities of villages, general people or external people involving in tourism activities of villages and tourists visiting and staying in the village. The data was collected via direct interviews, group discussions, reviewing filed data forms, camera, and tape recordings. The content analysis and SPSS Program for Windows were applied for data analysis. The statistics used were percentage, mean and standard deviation.

It was found from the research that

1. The development of the community-based tourism management by Ban Prasat Community has evolved and management experience has accumulated consistently until accomplished at a certain level. The development is divided into 3 periods, namely, (1) the beginning period of developing to become the example village with an unsystematic approach, (2) the period of discovering antiques and developing the community to be the tourism area, and (3) the period of implementing the community-based tourism management until present where planning has been applied. In the third period, the rules and regulations on the tourism management have been systematically provided in place.

2. Presently, the community-based tourism management by Ban Prasat Community has 2 components. The first component is the support from external parties comprising government agencies and development organizations. The second is internal units within the community comprising Ban Prasat Accommodation Committee and Occupation Network Group or Learning Center where villagers divide roles, responsibilities and management into subgroups supporting each other. It was found from the study that the community-based tourism management has been conducting at a good level according to the community's capabilities.

3. Stakeholders believed that the community was able to manage the tourism according to its capabilities but had to maintain cultures, traditions or life styles descended from ancestors. Such cultures, traditions or life styles shall be transferred to descendants and improved more efficiently.

4. With regard to the tourist satisfaction toward the community-based tourism management by Ban Prasat Community, the tourist satisfaction was at the high level but there was need for service improvement in various points for more convenience.

5. Approaches for proper development and management are as follows. An annual strategic plan or tourism plan and a tourist guide should be prepared and the Community Committee should hold a seminar on performance summary. The performance evaluation should be set by all relevant parties. Personnel should be developed continuously. Advertising and marketing projects should be clearly delegated. Long-term problems should be resolved. The collaboration with relevant units on management and development shall be developed. Products of groups should be developed with sufficient markets. Tourism styles should be various and more unique by emphasizing on and supporting an educational tourism and paying attention to elderly on transferring intellect and knowledge to descendants.